

67 . Stolniceni | Comuna: Municipiul Râmnicu Vâlcea | Județ: Vâlcea | Punct: Buridava romană | Anul: 2022

Anul: 2022

Cod RAN: 167561.01

Perioade: Antichitate

Epoci: Epoca romană

Tipuri sit: descoperire funerară

Autori: Ovidiu Țentea, Vlad Călina, Ioana Manea, Claudiu Aurel Tulugea, Miruna Libiță, Alexandru Obrejan, Adrian Bogdan

Instituții: Muzeul Național de Istorie a României, Muzeul Național de Istorie a României, Muzeul Municipiului București, Muzeul Județean "Aurelian Sacerdoțeanu", Vâlcea, Universitatea București, Facultatea de Istorie, Universitatea de Vest, Timișoara, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca

Nr. autorizatie: 127

Data autorizatiei: 2022-09-16

Raportul de cercetare sistematică de la Stolniceni, mun. Râmnicu Vâlcea, jud. Vâlcea Punct: Stolniceni – Buridava romană (Str. Buridava nr. 31)

Raport

Situl se află la circa 7 Km sud de Râmnicu Vâlcea, vis-a-vis de Combinatul Chimic Govora, pe malul drept al Oltului, la cca. 100 m de acesta.

În acest sit au fost întreprinse săpături sistematice între anii 1956-1958, 1962-1965 și 1967 de către D. Tudor și între 1971-1992 de către Gh. Bichir. Au fost identificate două grupuri de terme și șase niveluri de locuire (cinci romane, iar al șaselea datat după retragerea romanilor din Dacia). Primele construcții datează din vremea lui împăratul Traian și la realizarea lor participă trupe aduse din Moesia Inferior, precum legiunile I Italica, V Macedonica, XI Claudia și din unitățile auxiliare cohors II Flavia Bessorum, cohors IX Batavorum, pedites singularis. Perioada de maximă înflorire a centrului de la Buridava aparține niv. I-IV (Traian-Filip Arabul). Nivelul V corespunde intervalului Filip Arabul – Aurelian. Ultimul nivel de locuire, VI, se datează la sfârșitul sec. III (post 275) și primele decenii ale sec. IV p. Chr.

Informațiile epigrafice atestă activitatea cohortelor I Hispanorum (papirul Hunt – Buridavae in vexillatione), I Brittonum (IDR II 560, CORSMB - I Augusta Nerviana Pacensis milliaria Brittonum sau cohors I milliaria Brittonum, identitatea celor două unități nefiind încă pe deplin stabilită), II Flavia Bessorum (IDR II 561-562). De asemenea, a fost atestat material ceramic șampilat al celor trei legiuni ale Moesiei inferioare (V Macedonica, I Italica, XI Claudia), precum 85 de cărămizi sau țigle cu ștampila P(edites) S(ingulares), cel mai probabil fiind vorba de garda guvernatorului Moesiei Inferioare, deși o posibilă prezență a procuratorului presidial la Buridava nu poate fi cu totul exclusă.

Proiectul nostru a constituit o primă etapă de identificare, cartare și clarificarea a planimetriei clădirilor și a constatării stării de conservare a sitului în vederea realizării unui suport documentar coerent, care să fundamenteze proiecte de intervenții de urgență, de conservare și de punere în valoare a sitului, aflat într-o stare de degradare accentuată. Principalele probleme de la care am pornit au fost starea ruinelor decopertate de cantitatea enormă de vegetație, dar mai ales documentația precară referitoare la structurile constructive păstrate în rezervația arheologică.

Cercetarea desfășurată a avut ca scop identificarea tuturor structurilor arheologice din Therme 2 și documentarea lor în vederea realizării unui plan coerent de conservare primară și punere în valoare. Din punctul de vedere al planimetriei a putut fi reconstituit planul clădirii termelor mici. În singurul plan publicat în 1992 de către Bichir apar doar 3 încăperi a căror planimetrie este incompletă cât și 6 ziduri, restul structurilor nefiind înregistrate. În această campanie am reușit să documentăm 13 încăperi și 28 de ziduri pe care le-am înregistrat fotografic și desenat, astfel că planul a fost adus la zi. T1 este într-o stare de de conservare îngrijorătoare. Am putut observa că zidurile acoperite cu șapă greioasă de mortar, care pe

alocuri au contribuit la prăbușirea unor structuri de zidărie, s-au păstrat mai bine decât cele fără șapă. În partea sudică a edificiului am realizat câteva umpleri parțiale a spațiului dintre marginea săpăturii și prima structură de zidărie, ajutând la crearea unei rampe de acces către o săpătură foarte adâncă din vecinătatea gardului, transformată între timp în groapă de gunoi.

În prima parte am realizat curățirea sitului de vegetație și de depuneri de pământ ale structurilor arheologice pentru o evaluare cât mai corectă a stadiului lor de conservare. Echipa a fost compusă din 4 studenți și 5 arheologi. Cercetarea arheologică s-a desfășurat atât în perimetrul încăperii C12, care a fost dezvelită de depunerile de nisip și pământ din anii 1980 dar și în anumite zone de interes pentru a stabili existența unor structuri. Săpătura a fost realizată manual de echipa de cercetare. De asemenea, s-au realizat prospecțiuni geofizice atât în perimetrul sitului cât și pe proprietățile învecinate pentru a putea avea o imagine mai detaliată a întregului complex. Investigațiile au avut un caracter de diagnostic, semnalând concentrări semnificative de structuri constructive, dar fără a se putea identifica elemente planimetrice coerente.

Descrierea situației arheologice

Camera 1 (C1) este o absidă delimitată de zidul Z2 (semicircular) și contraforții CF/1 la N și CF/2 la SV. Dimensiunile lui CF/1 sunt de l 1,20 m, h: 0,50 m și CF/2 de l: 1,20 m, h: 0,40 m. Contraforții sunt construiți din piatră de râu legată cu mortar.

Zidul Z2 este realizat din piatră de carieră în elevație cu dimensiunile de l: 0,80 m, h: 1 m. Elevația are șase asize, iar din fundație se pot observa trei asize din piatră de râu cu dimensiunile: 0,33 x 0,14 x 0,12 m / 0,44 x 0,20 x 0,08 m. Fundația este realizată concomitent cu cei doi contraforți la o dimensiune ce se poate observa astăzi. Dimensiunile interioare ale absidei sunt: pe axa NE-SV de 3.70 m, respectiv 2,20 m pe axa NV-SE, până la intersecția cu axa dată de contraforții CF/1 și CF/2 spre interiorul absidei. Nu a fost înlăturat stratul de dărâmătură în întregime sa, dar judecând după cota absidei nivelul de călcare antic reprezentat de podea nu se mai păstrează.

Perimetrul zidului Z2, calculat pe exterior este de aproximativ 11 m, grosimea de 0,80 m iar elevația de 0,80 m. Pe latura nordică a absidei din C1, orientat NV apare un contrafort denumit Z1, lung de 1,50 m și lat de 0,90 m, păstrat pe o înălțime de aproximativ 0,20 m. Acesta este realizat din pietre de carieră și de râu prinse cu mortar, fiind adosat absidei (Z2).

Camera 2 (C2) este delimitată de zidurile Z22 (N), Z2 (NV), Z23 (SE), Z4 (SE), Z3 (SV). Comunică cu încăperea C1 printr-un spațiu de 2.80 m cuprins între contraforții CF/1 și CF/2. Aceasta a fost cercetată parțial în zona de SV cuprinsă între zidurile Z3 și Z4. Totodată, pe mai mult de jumătate din suprafața porțiunii de SE a C2 nu a fost cercetată sau săpătura s-a oprit pe un nivel de călcare antic pe care noi nu l-am investigat în această campanie.

Zidul Z22 (porțiunea dintre CF/1 și Z24) atât cât este vizibil în acest moment este realizat în aceeași tehnică cu CF/1 – din piatră de râu de dimensiuni mici și mijlocii legată cu mortar alb. Porțiunea vizibilă din CF/1, respectiv Z22 din interiorul lui C2 este reprezentată din piatră de râu legată cu mortar, aplatizată, de la care elevația zidului pare să fie din cărămidă, fapt indicat de un fragment de cărămidă păstrat în situ. Același aspect îl are zidul Z8 din camera C3 pe o porțiune de aprox. 1 m, dar la o cotă superioară.

Extremitatea de SV a C2 dată de zidul Z3 care este circular, iar Z4 care este un zid dispus oblic, ușor curbat, aproape drept are aspectul unei abside atipice.

Dacă Z3 construit din pietre de carieră legate cu mortar este asemănător absidei din C1 și a Z4 construit din piatră de râu conferă acestui spațiu un aspect atipic. Între zidurile Z3 și Z4 se află un spațiu liber de 0,90 m, construit în mod intenționat în această manieră. Funcționalitatea acestui spațiu (de comunicare) rămâne a fi stabilit în campaniile viitoare.

Aspectul și tehnica de construcție a lui Z4, după cum vom vedea și în alte situații următoare (vezi Z22) poate indica o etapă ulterioară de construcție.

Camera C3 este compusă din Z8, Z22, Z9 și zidul semicircular Z7. Delimitarea spațiului absidei semicirculare de restul camerei se face prin doi contraforți (CF/3? și CF/4?) din care au fost surprinse

contururile parțiale ale fundației realizată din piatră de râu.

Zidul Z8 cuprins între Z22 (S) și CF/3 (N) este construit din piatră de râu, cota fiind păstrată cu aprox. 0,30 m mai sus decât a CF/1 (vezi descrierea anterioară).

Zidul Z22 (partea nordică) cuprins între Z8 și Z9 nu a putut fi cercetat. Se observă o parte din fundația din piatră de râu și elevația din piatră de carieră, cuprinzând maxim două asize spre NV.

Zidul Z9 cercetat parțial este delimitat spre NE de interiorul camerei C5 la nivelul fundației și zona de intersecție cu Z22. Fundația este realizată din patru asize din piatră de râu de dimensiuni mijlocii și mari. La nivelul superior al fundației, aproximativ la cota de la care pornește elevația se observă dispunerea aleatorie a unor fragmente de țiglă și cărămidă care în mod general când sunt găsite în elevație sunt interpretate ca asize de construcție cu rol în prevenirea fisurilor în zidărie.

Zidul Z7 este un zid semicircular care delimitează absida camerei C3 spre nord, cel mai probabil marcat în interior de bazele contraforților CF/3 și CF/4, asemeni absidei din C1. Fundația este realizată din pietre de râu de dimensiuni mici și mijlocii, observându-se un număr de trei asize (până la acest moment). Interesant de observat că în proximitatea contrafortului CF/3, la nivelul inferior al fundației a fost identificat un fragment de țiglă, situație asemănătoare cu cea din fundația lui Z9.

Elevația se păstrează în partea de NE a camerei, unde au fost identificate patru asize ale zidului realizate din piatră de carieră, având o înălțime de 0,60 m (0,90 m cu tot cu fundație).

Zidurile Z5 și Z6 sunt identificate în exteriorul absidei, perpendiculare pe aceasta și reprezintă substructurile unui praefurnium. Acesta este descris atât de Z5 și Z6 cât și de îngroșarea zidului absidei Z7 spre exterior, având următoarele dimensiuni: Z5 - L: 1,20 m, l: 0,70 m; Z6 - L: 1,30 m, l: 0,70 m. Distanța dintre aceste două ziduri este de 0,60 m spre sud și de 0,80 m spre nord. Cel mai probabil porțiunea superioară a praefurnium-ului era construită din cărămizi după cum se poate observa pe o porțiune din Z5, respectiv pe amprente din mortar lăsate pe blocurile de carieră. Aproximativ la aceeași cotă se observă un fragment de cărămidă, în imediata vecinătate, pe zidul Z7, cotă care corespunde bazei elevației lui Z7. Cele două ziduri ce țin de praefurnium, pe porțiune păstrată, sunt construite din piatră de carieră de dimensiuni mari, legate între ele cu mortar de culoare albă.

Camera C4 este amplasată la limita de NE a edificiului. Are formă rectangulară, delimitată de zidurile Z11 (întrerupt la mijloc), Z11, Z12, Z13 și Z14. Dimensiunile sale sunt de: L: 2,85 m, l: 2,80 m. Este construită din ziduri din piatră de carieră de dimensiuni mijlocii și mari. Cercetarea nefiind finalizată nu cunoaștem grosimile zidurilor Z11, 12, 14. Zidul Z13 (sud) are o grosime de 0,40 m. Pe latura de NE (în Z11) este realizată o deschidere lată de 1 m care este posibil să reprezinte un alt praefurnium.

Camera C5 are o formă dreptunghiulară, fiind delimitată de laturile lungi ale zidurilor Z13 (N) și Z22 (S), iar pe cele scurte de Z9 (NV) și Z18 (SE).

Z17 pe lungimea lui C5 se conturează cu dificultate, doar la nivelul fundației realizată din piatră de râu de dimensiuni mici și mijlocii. Grosimea fundației este de 0,80 m.

Z18 are elevația din piatră de carieră care se țese cu elevația lui Z22. Elevația acestui zid conține sporadic pietre de râu folosite cu scopul de a fixa pietrele de carieră, lucru sesizat pe partea de NE a lui Z18, respectiv în elevația lui Z22.

Camera C6 este delimitată de zidurile Z17 (N), Z18 (V), Z19 (E) și Z22 (S), având dimensiunile de: L: 3,90 m, l: 1,90 m. Camera nu a fost cercetată arheologic. Camera C7 de formă pătrată, delimitată de Z17 (N), Z19 (V), Z20 (E) și Z22 (S) având dimensiunile L: 3,50 m, l: 3,90 m. Camera nu a fost cercetată arheologic.

Camera C8 este delimitată de Z22 (N), Z23 (V), Z24 (E) și absida Z27 (S). Lățimea acestei camere este de 4,30 m. Z23 (V), Z24 (E) și Z27 (S) sunt construite în elevație din piatră de carieră.

Camera C9 are o formă trapezoidală, fiind delimitată de Z22 (N), Z24 (V), Z25 și Z25' (E) și Z28 (S), toate realizate din piatră de carieră aparând contemporane. Zidurile pe interior au următoarele lungimi: Z22: 5,85 m, Z24: 6,60 m, Z25: 6,10 m iar Z28: 6,40 m. Pe direcția lui Z25 înspre Z22 (N), la aprox. 3,30 m față

de Z28 apare prima cărămidă a canalului. Acest canal are o lungime de 1 m și o întrerupere de 1 m către Z25' (aproximativ 1 m) după care zidul se continuă pe o lungime de aproximativ 1,3 m și se intersectează cu Z22.

Camera C10 este delimitată de Z22 (N), Z25-Z25' (V), Z20 (E) și Z30 (S), având dimensiunile de: L: 7,50 m, l: 3,20 m. Camera nu a fost cercetată arheologic.

Camera C11 este delimitată de Z17 (N), Z20 (V), Z21 (E) și Z30 (S), având dimensiunile de: L: 12,00 m, l: 5,60 m. Camera nu a fost cercetată arheologic.

Camera C12 este construită odată cu C9, fiind delimitată de Z28 (N) și Z29 (S) care este un zid de formă circulară reprezentând $\frac{3}{4}$ dintr-un cerc. Astfel că încăperea C12 reprezintă o piscină cu acces din C9, în care se cobora probabil pe trei trepte vizibile parțial în interiorul camerei de-a lungul zidului Z28, la SE de acesta. Podeaua este realizată în tehnica opus signinum, cu o mică diferență de nivel înspre SE unde este mai ridicată (aprox. 0,15 m). Pe partea de NV, în apropierea lui Z28 apare o groapă ce sparge podeaua, de formă ovală cu latura lungă de aprox. 1 m. Nu a fost cercetată integral.

Zidul Z29 cu grosimea de 0,70 m a fost construit din piatră de râu legată cu mortar, în cea mai mare parte distrus. Mai mult de jumătate din traseu a fost acoperit cu o șapă de ciment realizată la finalul cercetării arheologice din anii 1980. În punctul maxim al absidei se observă un contrafort (Z31) cu dimensiunile de L: 1,60, l: 0,90 m, acoperit de șapă și marcat pe planul publicat de Gh. Bichir. În partea nord-estică a Z29, în apropierea canalului de deversare a apei se observă că a fost tencuit pe interior.

Zidul Z28 este construit din pietre de carieră și se păstrează la o cotă de 0,51 m. Într-o mică porțiune se păstrează o șapă subțire de mortar care poate marca nivelul de la care a fost construit pragul de cărămidă. La nivelul păstrat se observă dispunerea unui start de mortar cu pietriș fin și pietre mărunțite peste care venea pragul sau elevației de cărămidă (lățimea lui este de 0,80 m dintre care 0,20 m sunt reprezentați de crepidă).

Zidul Z30 are o lungime totală de 9,00 m cu o lățime de 0,80 m și este construit din pietre de râu prinse cu mortar. Pe o porțiune de aproximativ 5 m este acoperit de șapa de ciment din anii 1980. Are orientarea NV-SE și se intersectează cu Z21 (E) și Z20 (V) apoi cu Z29 în dreptul canalului de evacuare a apei. În capătul dinspre Z21 s-a observat folosirea unei bucăți de țiglă (fragmentară) în construcția sa cât și urme de mortar. Aceasta era șampilată și se pot distinge literele COH.

Zidul Z21 nu a fost cercetat, din observațiile făcute putem spune că în construcția sa s-au folosit pietre de carieră de dimensiuni mijlocii și mari iar lungimea sa este de aprox. 15 m (E).

Spațiul (C13) delimitat de zidurile Z10 (N) și Z13 pe latura de NNE, Z20 spre SSV, Z9 spre NNV și Z17 spre SSE se prezintă ca un culoar îngust de 1,80 m ce se desfășoară de-a lungul încăperilor C5, C6 și C7 (S). Acest spațiu nu a fost cercetat.

Este foarte probabil ca zidurile Z13, Z20, Z17 și Z21 să închidă o altă încăpere de formă patrulateră, denumită de noi C14 din care se făcea accesul în C13. Zona de intersecție a zidurilor Z13 cu Z21 a fost cercetată parțial printr-un sondaj ce are dimensiunile L: m, l: m. Din păcate, cercetarea s-a oprit pe un nivel ce pare a fi de dărâmtură, unde am identificat mici bucăți dintr-o podea distrusă și părți de tencuială, amestecate cu pământ, pietriș și pigment de mortar. Adâncimea sondajului a fost de – 60 cm; la această cotă nu a putut fi identificată intersecția zidurilor. Ipoteza noastră se bazează pe faptul că zidul Z13 se prelungește spre SE pe o distanță de 1.5 m, iar Z17 se intersectează cu Z21, fiind latura de NE a camerei C11 și având o lungime exterioară de aproximativ 5 m.

Obiectivele campaniei 2023 sunt: finalizarea sondajele destinate recuperării informațiilor săpăturilor vechi nedocumentate din edificiul T2, realizarea de sondaje de verificare în clădirea T1 (Thermae Mari) în vederea verificării planimetriei și a completării informațiilor lacunare.

Realizarea unor prospecțiuni geofizice pe suprafețe cât mai extinse întrât potențialul acestui tip de investigații este unul foarte mare.

Informații suplimentare online

[Raportul 6899 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
